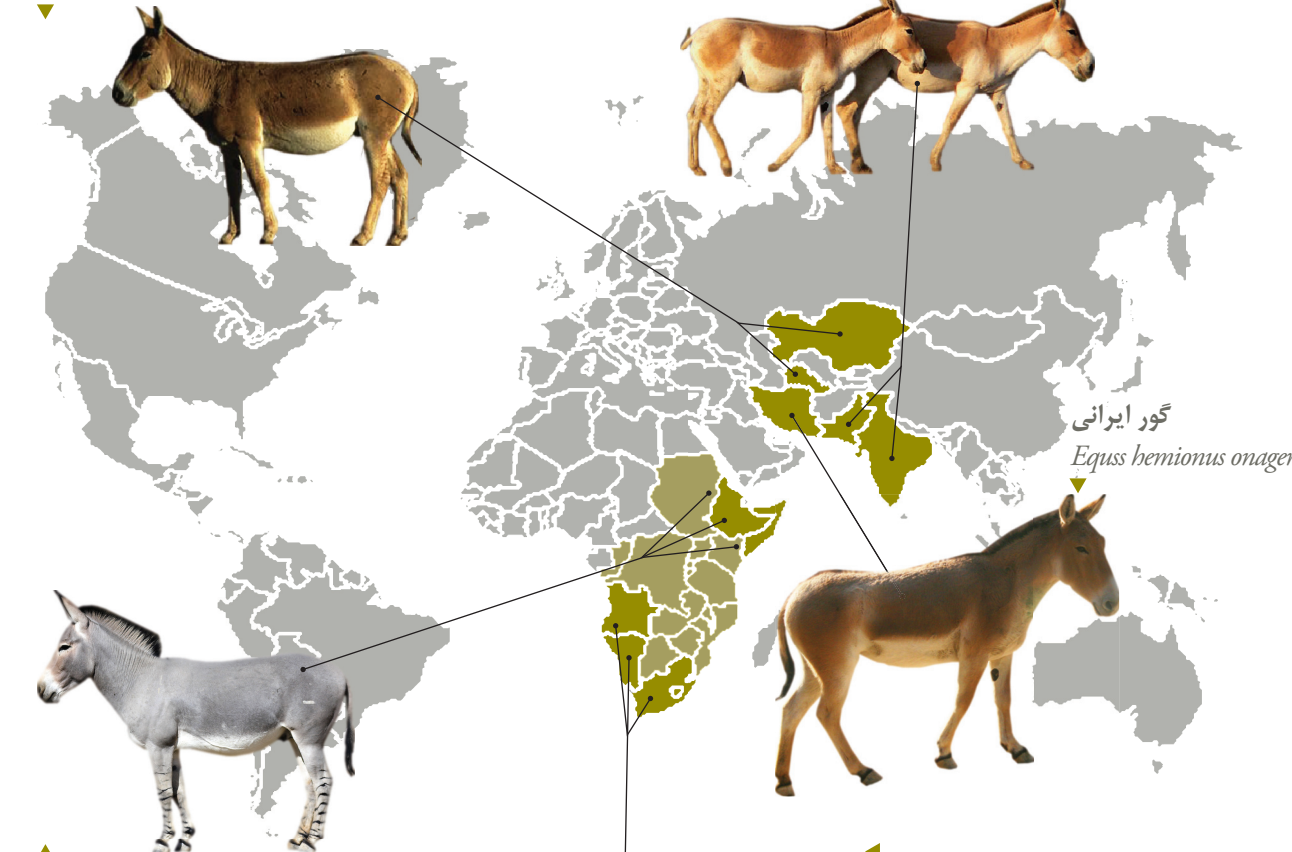

گونه‌های متفاوت گور و زبرا در جهان

گور هندی *Equus hemionus kbur* محدوده پراکندگی گور هندی در شمال غربی شبه جزیره هند و مرز هند و پاکستان است. این گور از نظر جنه شبیه گور ایرانی است ولی از نظر رنگ و فرم مجسمه با آن متفاوت می‌باشد. برخلاف سایر گورها در این گور خط پشتی تا دم ادامه ندارد. این گور به علت داشتن جمعیت کوچک و محدود در لیست گونه های در معرض خطر قرار دارد.

زبرا برای کوهی هار تمن *Equus zebra hartmannae* زیستگاه آن مناطق ساحلی نامیبیا و جنوب آنگولا است. این زیرگونه در لیست گونه‌های آسیب‌پذیر می‌باشد که تحت حفاظت هستند. زبراها شامل: زبرای گریوی، زبرای معمولی، زبرای کوهی است که زیستگاه آنها در نقشه با رنگ روشن تر مشخص شده‌اند. زبرای هار تمن از زیرگونه زبرای کوهی است.

تهديدات

گورها جانوران حساسی هستند که در برابر دیگر حیوانات و انسان شکارچی بدون وسیله دفاعی قرار گرفته‌اند.

از جمله تهدیداتی که موجب گردیده جمعیت این گونه با ارزش با خطر انقراض مواجه گردد:

- ۱- دام‌های اهلی را می‌توان اصلی‌ترین رقیب غذایی گورها به شمار آورد. چرای بی‌رویه دام، اشغال زیستگاه‌ها و آیشخورهای این جانور به وسیله دام‌ها و همچنین وجود دام‌های بیش از ظرفیت قابل تحمل، در زیستگاه‌های طبیعی باعث نابودی تدریجی مرتع و پوشش گیاهی در زیستگاه گور شده و از میزان غذای دردسترس آنها به نحو چشمگیری کاسته است.
- ۲- وجود شکارچیان سودجو و فرصت‌طلب و شکار غیر مجاز از طریق تعقیب جانور با موتور سیکلت و اتومبیل.
- ۳- به کارگیری تکنولوژی ناسازگار در جهت تخریب و نابودی منابع طبیعی، چه به صورت تبدیل مراتع و چراگاه‌ها به مزارع کشاورزی و یا اکتشاف و انفجار به منظور بهره‌برداری از معادن بدون رعایت مقررات و ضوابط محیط زیستی.
- ۴- بحران‌های طبیعی از جمله خشکسالی که در سال‌های اخیر منجر به کاهش منابع آبی و غذایی در اغلب مناطق کویری کشور از جمله مناطق تحت حفاظت مانند بهرام‌گور و توران گردیده است و به طور مستقیم بر جمعیت گورها تاثیر گذاشته است.
- ۵- خطرات ژنتیکی از دیگر مواردی است که موجب گردیده این گونه در آستانه انقراض قرار گیرد. با توجه به اینکه دو جمعیت کوچک گور در ایران در حال حاضر هیچ ارتباطی با یکدیگر ندارند باعث بروز مشکلاتی از جمله اثر درون آمیزی و به تبع آن کاهش تنوع ژنتیکی می‌گردد، این امر گونه را نسبت به حوادث طبیعی از قبیل بیماری‌ها و خشکسالی آسیب پذیر می‌کند، احیاء گونه در بعضی از زیستگاه‌های حد واسط می‌تواند این اثرات را کاهش دهد.
- ۶- محاصره شدن زیستگاه‌ها با جاده‌ها، شهرها و نا امن شدن مناطق مهاجرت سالیانه گور.

National Park پارک ملی به محدوده ای از منابع طبیعی اعم از جنگل، مرتع، بیشه های طبیعی، اراضی جنگلی، دشت و آب و کوهستان گفته می‌شود که نمایانگر نمونه های برجسته ای از مظاهر طبیعی است و به منظور حفظ همیشگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنیها در شرایط کاملا طبیعی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

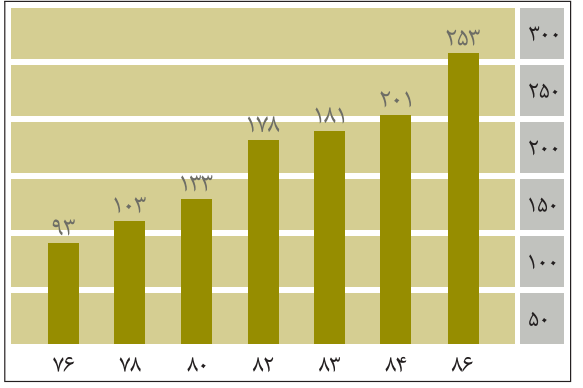
از مهمترین عوامل تهدید کننده گور، چرای بی رویه دام است که با از بین رفتن پوشش گیاهی منطقه از میزان غذای در دسترس گور می‌کاهد، همچنین حضور دام و دامدار در زیستگاه، موجب از بین رفتن امنیت و آرامش آن و اختلال در فعالیت‌های زیستی گونه به ویژه در مواقع حساس (فصل زایش) می‌گردد.

شکارچیان با استفاده از موتورسیکلت‌های قوی یا اتومبیل‌های بیابانی، گورها را در جاهای صاف و حتی تپه‌ماهورها تعقیب می‌کنند. از آنجا که سرعت گور در حدود ۴ تا ۵+ کیلومتر در ساعت است، به آسانی می‌توانند به جانور نزدیک شده و آن را شکار کنند.

وضعیت کنونی گور ایرانی

جمعیت گورها در منطقه حفاظت شده بهرام‌گور و پارک ملی قطرویه طی چند سال گذشته

گور ایرانی زمانی پراکندگی وسیعی از شمال زاہل تا خراسان، سمنان، جنوب ورامین، قزوین و دشت‌های مجاور پارک ملی کلاه قاضی و کاوخرنی در استان اصفهان تا سیرجان و بافت استان کرمان، ابرقو، هرات و ناینبدان در استان یزد داشته. اما اکنون در دو نقطه منطقه حفاظت شده بهرام‌گور و پارک ملی قطرویه در استان فارس و مجموعه حفاظتی توران در استان سمنان می‌توان گورهایی را مشاهده نمود که به طور آزادانه در طبیعت زندگی می‌کنند. با بررسی‌های صورت گرفته در بهرام‌گور و با تلاش و همت والای مسئولین منطقه و همکاری جوامع محلی، در چند سال اخیر جمعیت این گونه از ۹۰ راس به حدود ۲۵۳ راس افزایش یافته است. همچنین طبق اظهارات کارشناسان در سال ۱۳۵۶ در منطقه توران تعداد ۱۰۰۰ راس گور وجود داشته که در حال حاضر جمعیت گور در این منطقه حدود ۲۰۰ راس می‌باشد. در سال ۱۳۷۷ نیز، ۴ راس گور در منطقه توران زنده گیری شده و به منطقه گوراب در منطقه حفاظت شده کالمند بهادران در استان یزد منتقل شده است که در نتیجه این اقدام شمار آنها به ۳۳ راس افزایش یافته است و در سال ۱۳۸۷ نیز این گورها به منطقه وسیعتری به نام تنگه خنا در استان یزد انتقال داده شدند. با توجه به کاهش جمعیت و زیستگاههای بسیار محدود باقی مانده، گور ایرانی توسط اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) به عنوان گونه در آستانه انقراض شناخته شده است. این وضعیت، مسئولیت سنگینی را برای نگهداری آخرین تعداد از این گونه در دنیا، بر دوش ما گذاشته است.

Protected Area منطقه حفاظت شده به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت، آب و کوهستان اطلاق می‌شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و احیاء رستنیها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

گور ایرانی از گونه های منحصر به فرد در جهان است که می‌تواند هر ساله گردشگران بسیاری را به سوی ایران روانه کند، گرچه متأسفانه در سال‌های اخیر به دلیل تخریب زیستگاه طبیعی این حیوان و شکار غیر مجاز در لیست گونه‌های در آستانه انقراض قرار گرفته است.

منابع:
ضیایی، هوشنگ. ۱۳۸۷. راهنمای صحرایی پستانداران ایران. کانون آشنایی با حیات وحش، جوارک، هومن. اردیبهشت ۱۳۸۴.
«مطالعه و بررسی گورخر ایرانی منطقه حفاظت شده بهرام‌گور». مهندسین مشاور پنگان‌وران. <http://www.iucnredlist.org>
<http://www.arkive.org/threatened-species>
<http://neyriz.com>

طرح سرزمین PLAN4theLAND
گروه گردآوری:
 فائزه میرای (سرپرست)، آذر صدقاتی-خیاط، ستاره بابکی، پریسا حسینی‌نژاد، الزا نینواز
طراح گرافیک: پویان محسنی‌نیا
ویراستار: سحر مازیار
بها همکاری: امیرحسین خالقی‌حمیدی، علی رفیع، حامد مشیری، آرش قسوسی، هادی فهیمی
 آدرس: ایران - تهران ۱۶۸۹۷۳۳۲۷۶۷
 تلفن: ۲۲۸۲۳۲۸۹ (+۹۸۲۱)
www.plan4land.org
info@plan4land.org

لیست سرخ IUCN (اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت) یا لیست داده های سرخ در سال ۱۹۶۳ میلادی به وجود آمد، این لیست نشان دهنده وضعیت حفاظتی گونه های گیاهی و جانوری سراسر جهان است، که دارای ضوابطی برای ارزیابی کردن میزان خطر انقراض هزاران گونه و زیر گونه می‌باشد این ضوابط مربوط به همه گونه‌ها و همه مناطق جهان است.

وضعیت حفاظتی گور ایرانی در جهان

منقبض شده EX

گونه‌های باقی مانده در اسارت EW

گور ایرانی در آستانه انقراض CR

در معرض خطر EN

آسیب پذیر VU

تهدید پذیر NT

نگرانی کمتر LC

اطلاعات کافی نیست DD

وضعیت گونه ارزیابی نشده NE

طبیعت ایرانی گور ایرانی ONAGER

